

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Den sociala ekonomin i Latinamerika" (yttrande på eget initiativ)

(2012/C 143/06)

Föredragande: **Miguel ÁNGEL CABRA DE LUNA**

Den 18 januari 2011 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om:

"Den sociala ekonomin i Latinamerika".

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 24 januari 2012.

Vid sin 478:e plenarsession den 22–23 februari 2012 (sammanträdet den 22 februari) antog kommittén följande yttrande med 141 röster för, 3 röster emot och 4 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Syftet med yttrandet är att ge en introduktion till den sociala ekonomin i Latinamerika såsom en organiserad del av det civila samhället. Generellt sett omfattas inte den sociala ekonomin av samarbetet med Europeiska unionen, och i detta sammanhang är det viktigt att ta hänsyn till mångfalden i Latinamerika och skillnaderna mellan de båda regionerna. Därför finner vi det lämpligast att använda begreppet "social och solidarisk ekonomi" i det här yttrandet, även om andra beteckningar också kan komma i fråga.

1.2 FN har genom sin resolution 47/90 utsett den första lördagen i juli varje år till den internationella dagen för kooperativ. Genom resolution 64/136 har 2012 utsetts till Internationella året för kooperativt företagande. Internationella arbetsorganisationen (ILO) har vid flera tillfällen (särskilt i sin resolution 193) lyft fram de positiva aspekterna av kooperativt företagande och en social och solidarisk ekonomi. Internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken har också visat intresse för sektorn, och även EU har vid upprepade tillfällen uttalat sig om det kooperativa företagandets och den sociala ekonomins betydelse. EIB deltar i sin tur i projekt med latinamerikanska företag inom den sociala och solidariska ekonomin. Mercosur och andra latinamerikanska institutioner har uttalat sig i liknande ordalag. EESK instämmer i dessa uttalanden.

1.3 Detta yttrande är även tänkt att utgöra underlag för EESK:s förberedande arbete inför det sjunde mötet för det organiserade civila samhället i EU och Latinamerika som ska hållas 2012 i Santiago de Chile. Tanken är att ge företrädare för den sociala och solidariska ekonomin i Latinamerika och EU incitament, både inför det förberedande mötet och vid själva mötet, att studera yttrandets innehåll inom ramen för en konstruktiv dialog. EESK konstaterar att den sociala och solidariska ekonomin bidrar till att lösa allvarliga problem med bristande social och ekonomisk jämlikhet och kränkningar av de grundläggande rättigheterna i Latinamerika. Den är ett centralt verktyg i kampen för anständiga arbetsvillkor och mot informella socioekonomiska förhållanden och utgör en avgörande faktor för lokal utveckling och social sammanhållning. Den sociala och solidariska ekonomin gynnar mångfald och ekonomisk demokrati. Att främja alla dessa möjligheter och positiva effekter är därför en prioriterad fråga som kan bidra till en nödvändig förändring av produktionsmodellen.

1.4 Flera olika tendenser samverkar inom den sociala och solidariska ekonomin, vilket anses vara mycket fördelaktigt för Latinamerika. Å ena sidan kan man genom att främja en social och solidarisk ekonomi som i högre grad präglas av företagandets uppfylla mål baserade på solidaritetsprincipen i stället för att bara eftersträva högre vinster. Detta medverkar i högre grad till ett allmänt välbefinnande. Å andra sidan innebär en social och solidarisk ekonomi med en starkare inriktning på sociopolitisk förändring att företagen måste vara lönsamma och skapa fördelar genom nätverk som gör att de kan hålla sig kvar på marknaden. Den bör därför inte inriktas på den "fattiga ekonomin", utan på att förändra utvecklingstendenserna och koppla ihop utveckling, ekonomisk effektivitet och social rättvisa för att undanröja obalanser av olika slag.

1.5 Den sociala och solidariska ekonomin i Latinamerika brottas med problem som försvårar utvecklingen. Ett av de allvarligaste problemen är att den inte är synlig i samhället och i institutionerna. Det är dessutom svårt att noggrant mäta och beräkna omfattningen av denna ekonomi och dess viktiga samhällspåverkan. Det är angeläget att vidta relevanta åtgärder när det gäller att ta fram internationellt jämförbar statistik i de latinamerikanska länderna. Internationella organisationer som CEPAL, ACI-Américas, FUNDIBES, CICOPA och CIRIEC bör delta i detta arbete. Ett annat allvarligt problem är de representativa organens avsaknad av institutionell närvaro. Detta bör lösas genom att de offentliga förvaltningarna och andra sociala aktörer erkänner dem som samtalspartner inom ramen för de rådgivande organen med avseende på ekonomisk politik och socialpolitik. De ekonomiska och sociala råden och andra organ för samhällsmedverkan är ett bra instrument även när det gäller deltagandet av organisationer inom den sociala och solidariska ekonomin.

1.6 Förutom några framträdande undantag utgör bristen på en integrerad offentlig politik med allmänhetens deltagande ett stort hinder för att konsolidera och utveckla den sociala och solidariska ekonomin. Det är därför nödvändigt att gå längre än de förslag som enbart inriktas på direkt ekonomiskt stöd utan motprestationer genom att vidta åtgärder för att lösa de finansieringsproblem som sektorn dras med. Det behövs allmänna strukturpolitiska åtgärder, bl.a. beslut om lagstiftning och utveckling av utbildning inom innovation samt yrkesinriktad

utbildning, även på universitetsnivå. Den sociala och solidariska ekonomin bör bli ett synligare inslag i utvecklingen av systemen för socialt skydd genom användarstyrda hälso- och sjukvårdssystem. Det finns anledning att konsolidera en effektiv offentlig politik som kan bestå oberoende av regeringsombildningar.

1.7 Fackföreningarna och andra samhällsaktörer, däribland den sociala och solidariska ekonomin, kan med en gemensam insats spela en grundläggande roll vid utvecklingen av institutionella mekanismer för att bekämpa oegentligheter och bedrägerier med koppling till den informella ekonomin och "falsa" egenföretagare. De kan på så vis även bidra till att trygga anständiga arbetsvillkor och allmänna offentliga tjänster av god kvalitet, samt till att främja kapacitetsuppbyggnad.

1.8 De överväganden och förslag som framförs i detta yttrande bör ingå i EU:s politik för internationellt samarbete gentemot Latinamerika när det gäller den sociala och solidariska ekonomin. Omfattande samarbetsprojekt bör inledas på detta område för att främja social sammanhållning, lokal utveckling, mångfald, ekonomisk demokrati och en fullständig formalisering av ekonomin och arbetet. Den sociala och solidariska ekonomin bör därför vara en prioritering i EU:s samarbete, med målsättningen att få i gång nätverk som aktivt bidrar till att genomföra politiken för ekonomiskt samarbete och gemensam utveckling. Samarbetsprojekten på området för den sociala och solidariska ekonomin bör främja samordning av aktörer och nätverk, och det är viktigt att undvika uppsplittring och dubbelarbete. Det är också viktigt att vidta åtgärder med en mer internationell och strategisk prägel.

1.9 Å andra sidan är det mot bakgrund av den globala krisen nödvändigt att stärka företags- och handelsrelationerna mellan den sociala och solidariska ekonomin i EU och i Latinamerika. Goda erfarenheter från den sociala och solidariska ekonomin i Latinamerika kan fungera som exempel. Det framstår som nödvändigt att handelsavtal som undertecknas med länderna i Latinamerika främjar utvecklingen av små och medelstora företag samt mikroföretag och i praktiken även av den sociala och solidariska ekonomin.

2. Den sociala ekonomin i Latinamerika

2.1 Ett tvådelat koncept

2.1.1 Detta yttrande om den sociala och solidariska ekonomin i Latinamerika utgår ifrån två obestridliga förutsättningar. Å ena sidan finns det skillnader i de sociala förhållandena mellan EU och Latinamerika, och å andra sidan är inte Latinamerika homogent. Utgångspunkten för denna analys är därför en fullständig respekt för den rådande mångfalden. Syftet är också att finna likheter som möjliggör ett jämlikt samarbete, samtidigt som hänsyn tas till de förändringar som för närvarande sker i båda regionerna. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Kommissionens arbetsdokument "Samråd om framtidsstrategin EU 2020" (COM(2009) 647 final). EESK:s yttrande om "Främjande av de socioekonomiska aspekterna i förbindelserna mellan EU och Latinamerika" EUT C 347, 18.12.2010, s. 48–54.

2.1.2 I Latinamerika används huvudsakligen två begrepp, "social ekonomi" och "solidarisk ekonomi". Begreppet "solidarisk ekonomi" används mer generellt, men det finns skilda åsikter om vad det egentligen innebär (till exempel när det gäller begreppet "gräsrotsekonomi"). Begreppet "social ekonomi" har fått fäste i Europa och har en tydlig koppling till näringslivet, dvs. företag som utgör ett alternativ i systemet, som arbetar efter andra metoder och där "vinstintresset" inte är ett problem i sig. I detta sammanhang är den centrala frågan hur överskottet ska fördelas eftersom företagen i den sociala ekonomin måste vara konkurrenskraftiga och skapa vinster. I EU råder ett brett samförstånd kring begreppet "social ekonomi" och vad detta står för ⁽²⁾. I Latinamerika skiljer sig kriterierna däremot åt.

2.1.3 På senare år, framför allt till följd av de politiska och ekonomiska förändringar som skett i Latinamerika, används begreppet "social och solidarisk ekonomi" ofta för att hänvisa till denna sektor ⁽³⁾. Vi använder därför detta begrepp i samband med Latinamerika.

2.1.4 En viktig gemensam nämnare för den sociala och solidariska ekonomin är att den består av privata enheter som har bildats för att tillgodose personliga och sociala behov, inte för att kapitalinvestering ska få avkastning. I Latinamerika skiljer sig förhållandena inom den sociala och solidariska ekonomin åt mellan olika länder, även om vissa modeller är gemensamma för alla. Genom att utgå från dessa gemensamma nämnare kan det bli möjligt att göra en mer enhetlig tolkning av begreppet. Den sociala och solidariska ekonomin i Latinamerika består huvudsakligen av kooperativ, ömsesidiga bolag, stiftelser, föreningar, arbetskooperativ, sociala solidaritetsorganisationer, grupper med anknytning till civilsamhället samt mikroföretag av olika slag. Dessa företag och organ grundas på solidaritet och socialt ansvar. De flesta är verksamma på marknaden, men ibland skapar de särskilda marknader (rättvis handel), som styrs av andra principer än konkurrensprincipen.

2.1.5 De organisationer och företag som ingår i den sociala och solidariska ekonomin har andra särdrag än offentligägda och privatägda företag, men de producerar också varor och tjänster. Dessa företag är därför inte enbart eller företrädesvis välgörenhetsorganisationer, och de verkar inte heller helt utan vinstintresse. Inkomsterna är nödvändiga. Den centrala skillnaden är hur inkomsterna från verksamheten fördelas, eftersom inkomsterna inte bara bedöms efter ekonomisk lönsamhet och produktion av varor för medlemmarna och samhället, utan även efter det sociala mervärde som tillförs.

⁽²⁾ Yttrande CESE INT/447 (EUT C 318, 23.12.2009, s. 22–28) "Olika företagsformer", Toiabetänkandet (2250/2008 (INI)), EESK:s yttrande om "Främjande av kooperativa föreningar i Europa" (EUT C 234, 22.9.2005), EESK:s yttrande om "Den sociala ekonomin och inre marknaden" (EGT C 117, 26.4.2000). I detta sammanhang är även de nyligen antagna spanska och portugisiska lagarna om den sociala ekonomin från 2011 relevanta, i likhet med andra bestämmelser i medlemsstaterna som reglerar den sociala och solidariska ekonomin.

⁽³⁾ ILO använder t.ex. begreppet i ett av sina senaste arbetsdokument från 2010, som utarbetades av Internationella utbildningscentrummet (IT-CILO), om "Social and solidarity economy: building a common understanding".

2.2 Omfattning och mätning

2.2.1 Ett av de allvarligaste problemen för utvecklingen av den sociala och solidariska ekonomin i Latinamerika är svårigheten att systematisera information i fråga om denna sektor, vilket gör den osynlig i samhället. Det är viktigt att ha exakta uppgifter, och inte bara uppskattningar, om de verkliga effekterna av den sociala och solidariska ekonomin. Eftersom mätmetoder saknas är det mycket svårt att bedöma dess verkliga sociala betydelse och den komparativa skillnaden i förhållande till andra företagsformer när det gäller effekterna av dessa företags ekonomiska, sociala och solidariska verksamhet. Även i Europa behövs synlig statistik, upprättande av tillförlitliga offentliga register och satelliträkenskaper för varje institutionell sektor och näringsgren, i syfte att öka synligheten. (4)

2.3 Den sociala och solidariska ekonomins organisationer

2.3.1 Som i många EU-länder saknar den sociala och solidariska ekonomin en tillräckligt konsoliderad, integrerad och effektiv representation i Latinamerika. Detta är ett prioriterat problem som måste lösas. Även om stora framsteg har gjorts på senare år är det nödvändigt att integrera de olika representativa strukturerna för de sektorer som utgör den sociala och solidariska ekonomin, med hänsyn till relevanta kriterier. Den sociala och solidariska ekonomin måste ha en pyramidstruktur, dvs. fungera nedifrån och upp, och vara indelad i en sektorsnivå och en territoriell nivå. Det är viktigt att undvika att dela upp den i alltför små enheter, och även aspekter som inbördes konkurrens och korporativism måste motarbetas. Dessa organisationer verkar nära de lokala och regionala myndigheterna, vilket gör att de bör betraktas som viktiga sociala och innovationsfrämjande verktyg som kan bidra till att lösa de allvarligaste socioekonomiska problemen.

2.3.2 När de organisationer som tillhör den sociala och solidariska ekonomin (5) erkänns som verkliga samtals- och förhandlingspartner får de också ett inflytande som skapar syner-

(4) Det finns ingen exakt statistik i Latinamerika, men enligt de undersökningar som genomfördes av stiftelsen Fundibes år 2009 finns uppskattningsvis och provisoriskt räknat över 700 000 organisationer inom den sociala och solidariska ekonomin i Latinamerika. Dessa har i sin tur nästan 14 miljoner medlemmar. Den informella ekonomin är mycket utbredd i hela regionen, något som kraftigt försvårar en exakt eller ens ungefärlig uppskattning. Å sin sida beräknar den internationella kooperativa alliansen ACI att Latinamerika är den region som har "den snabbaste tillväxten" när det gäller nya kooperativ och medlemmar (2009). Inacoop i Uruguay anger ett par siffror för 2008: 1 164 kooperativ, 907 698 aktiva medlemmar, med en årlig produktion på 1 708 miljoner dollar (3,2 % av den totala produktionen), 27 449 arbetstagare. Följande siffror gäller också för 2008: Argentina: 12 760 kooperativ och 9 392 713 medlemmar; ömsesidiga företag: 4 166 med 4 997 067 medlemmar; arbetstagare 289 460 (källa: INAES). Chile: 1 152 kooperativ och 1 178 688 medlemmar; ömsesidiga företag: 536 (källa: Fundibes). Colombia: 8 533 kooperativ och 139 703 medlemmar; ömsesidiga företag: 273 med 4 758 medlemmar (källa: Confecoop). Guatemala: 841 kooperativ och 1 225 359 medlemmar (olika källor). Paraguay: 453 kooperativ och 1 110 000 medlemmar (källa: Fundibes). Angående Brasilien, se fotnot 9. Andra undersökningar visar att den sociala och solidariska ekonomin har stått stark under krisen. Alla dessa uppgifter och uppskattningar är emellertid ungefärliga och kan inte exakt bekräftas.

(5) Exempel på representativa organ: Confecoop (Colombia), Conacoop (Costa Rica), Confecoop (Guatemala), Conpacoop (Paraguay), Confederación Hondureña de Cooperativas, OCB (Brasilien), Conacoop (Dominikanska republiken), Cudecoop (Uruguay), Consejo Mexicano de Empresas de la Economía Solidaria och Cosucoop (Mexiko). På internationell nivå: ACI-América, Cicopa m.fl.

gier för kapacitetsuppbyggnad, affärseffektivitet, socialt ansvarstagande från företagens sida, nya förvaltningsmodeller och motverkande av dålig praxis. Detta leder i sin tur till att de kan påverka det ekonomiska systemet i högre grad.

2.4 Offentlig politik

2.4.1 En av de ölösta frågorna för den sociala och solidariska ekonomin är hur man ska uppnå överenskommelser och allianser med de offentliga myndigheterna på basis av ömsesidig respekt och oberoende. Den offentliga politiken är därför en av de mest angelägna och prioriterade frågorna för den sociala och solidariska ekonomin i Latinamerika. En politik som huvudsakligen bygger på direktstöd utan krav på motprestationer är okontrollerbar och oförutsebar, samtidigt som den utnyttjas som medel för påtryckning och manipulation. En bidragspolitik som endast begränsas till att lindra negativa effekter inbjuder till missbruk.

2.4.2 I stället krävs integrerade och deltagarinriktade politiska åtgärder som samordnas med de centrala mål som är gemensamma för den sociala och solidariska ekonomin och de regeringar som är intresserade av den sociala och solidariska ekonomins kapacitet att förmå samhällena och marknaderna att bidra med resurser i syfte att uppnå generella fördelar genom innovativa lösningar på komplexa problem. Det står klart att de offentliga förvaltningarna och organisationerna i den sociala och solidariska ekonomin har gemensamma sociala mål när det gäller att tillgodose människornas mest trängande behov. (6)

2.4.3 Tillgång till finansiering är ett ständigt problem för den sociala och solidariska ekonomin som allvarligt bromsar dess utveckling. I huvudsak är man beroende av bidrag från medlemmar och andra initiativtagare, inte på spekulativt kapital från tredje part. Samtidigt ger den upphov till praxis som tjänar allmänintresset. Offentliga åtgärder för att reglera finansieringen genom rättsliga reformer och makroekonomiska åtgärder anpassade till den sociala och solidariska ekonomin räcker oftast inte till för att ge resultat. Det är nödvändigt att inbegripa den sociala och solidariska ekonomin i den allmänna ekonomiska planeringen på statlig nivå, och det krävs politiska åtgärder för industriell finansiering för att skaffa fram nytt kapital, förstärka riskkapitalfonderna, finansiera arbetstagarnas och medlemmarnas deltagande och stödja inrättandet av företagsgrupper samt för att främja den sociala och solidariska ekonomins deltagande i offentliga upphandlingar. Det är viktigt att snabbt förändra de åtgärder som utgör omotiverade hinder för utvecklingen av finansinstitut, exempelvis etiska banker och mikrofinansiering, inom den sociala och solidariska ekonomin.

2.4.4 De flesta länder saknar tydliga politiska riktlinjer för att utarbeta samordnade program för en tvärsektorieell institutionalisering av den sociala och solidariska ekonomin på olika nivåer, behörighetsområden och administrativa strukturer. De administrativa förfarandena är inte tillräckligt smidiga och det saknas effektiv harmonisering på statlig och överstatlig nivå när det gäller de övergripande strategierna för att främja och stödja den sociala och solidariska ekonomin. Det behövs en offentlig politik som har till syfte att undvika att de små sociala företagen och den lokala och solidariska produktionsstrukturen försvinner, samt en politik för yrkesutbildning och företagsförvaltning,

(6) Offentliga institutioner för den sociala och solidariska ekonomin: Infocoop (Costa Rica), Dansocial (Colombia), Incoop (Paraguay), INAES (Argentina), Senaes (Brasilien), Inacoop (Uruguay) och Insafoocoop (El Salvador).

särskilt på kommunal nivå⁽⁷⁾. Det måste också föras en politik som har syftet att anpassa de gällande normerna till de olika företagsformer som förekommer i den sociala och solidariska ekonomin. Särskild tonvikt ska i detta sammanhang läggas på den offentliga utbildningspolitiken med inriktning på social och solidarisk ekonomi (ILO:s rekommendation 193 från 2002). Den offentliga förvaltningen, inklusive universiteten, och den sociala och solidariska ekonomin har inte ansträngt sig tillräckligt för att samarbeta på detta område.

2.5 Ekonomisk utveckling i Latinamerika och den sociala och solidariska ekonomins roll

2.5.1 Rättvis ekonomisk tillväxt och utveckling

2.5.1.1 Den makroekonomiska utvecklingen i Latinamerika är gynnsam vad gäller den konventionella tillväxten, även om utvecklingen skiljer sig åt mellan länderna. Utvecklingen förhindras dock av problem som gör att tillväxten ökar trots ytterst ojämlika sociala förhållanden, med massarbetslöshet, som är ett långvarigt problem inom vissa samhällsgrupper, allmänt osäkra arbetsvillkor, socialt utanförskap och fattigdom. Omvärderingen av den "proaktiva staten", där man är medveten om de ohållbara skillnaderna mellan olika samhällsgruppers sociala förhållanden, tycks dock bidra till en mer rättvis tillväxt med respekt för miljön⁽⁸⁾.

2.5.1.2 En starkare social och solidarisk ekonomi i Latinamerika kan framför allt bidra till utvecklingen genom att lösa allvarliga problem med fattigdom, ojämlikhet, socialt utanförskap, informellt arbete, exploatering av människor, bristande social sammanhållning och utlokalisering av företag. Den kan också skapa en mer jämlik inkomst- och välståndsfördelning som kan bidra till en nödvändig förändring av produktionsmodellen. Här kan den sociala och solidariska ekonomin bidra, eftersom den skapar ett utbud av tjänster inom området social omsorg. Jämfört med andra sektorer ger den komparativa effektivitetsfördelar när det gäller fördelning och produktion av högprioriterade sociala varor och tjänster. Den sociala och solidariska ekonomin når ut till stora delar av befolkningen och till områden som oftast ligger långt från maktens och ekonomins centralorter, vilket innebär att den är en idealisk lösning för att uppnå en rättvisare utveckling.

2.5.2 Den informella ekonomin och sociala rättigheter

2.5.2.1 Den informella ekonomin är ett utbredd fenomen i Latinamerika, och förekommer även i vissa områden i EU (den "dolda ekonomin"). Den kännetecknas av arbete eller ekono-

misk verksamhet där arbetstagarna helt eller delvis saknar socialt skydd och den tillämpliga lagstiftningen inte följs. Arbetslöshet, undersysselsättning och bristande anställningsvillkor strider mot ILO:s riktlinjer för anständiga arbetsvillkor⁽⁹⁾. Detta är ett allvarligt problem, och man har kunnat påvisa en direkt koppling mellan informellt arbete eller undersysselsättning och antalet arbetslösa. Detta är en vanligt förekommande situation för kvinnor, ungdomar, personer som tillhör ursprungsbefolkningar eller har afrikanskt ursprung samt funktionshindrade, såväl när det gäller informellt arbete som ojämlika löner och ojämlik behandling. Den sociala och solidariska ekonomin är vid sidan av andra aktörers insatser ett effektivt verktyg för att bekämpa informellt arbete, eftersom företag och arbetstagare kan verka under lagliga förhållanden och omfattas av socialt skydd. Den bidrar dessutom till att förebygga praxis som innebär att offentliga tjänster läggs ut på entreprenad i egenintresse, utan garanterat resultat, med dålig kvalitet och med ett minskat socialt skydd. Fackföreningarna och andra samhällsaktörer, däribland den sociala och solidariska ekonomin, kan med gemensamma insatser spela en grundläggande roll när det gäller att utveckla institutionella mekanismer för att bekämpa oegentligheter och bedrägerier med koppling till den informella ekonomin och förekomsten av "falsa" egenföretagare. De kan även bidra till att trygga anständiga arbetsvillkor och allmänna offentliga tjänster av god kvalitet, samt till att främja kapacitetsuppbyggnad.

2.5.2.2 ILO har bekräftat den sociala och solidariska ekonomins viktiga roll eftersom de värden och principer som dess företag arbetar efter utgår ifrån de grundläggande principerna och rättigheterna i arbetslivet⁽¹⁰⁾. I detta sammanhang bidrar den sociala och solidariska ekonomin till att det sociala skyddet utökas till personer och konsumenter som inte omfattas av skattebaserade socialförsäkringssystem. Detta bidrar i sin tur till att korrigera obalanser på arbetsmarknaden och garantera likabehandling.

2.5.2.3 Det finns många informella grupper av egenföretagare i den sociala och solidariska ekonomin som saknar tillgång till yrkesutbildning och finansiering och som inte är officiellt erkända. De ömsesidighets- och förtroendeband som finns mellan små producenter eller hantverkare kan skapa en grogrund för formaliseringsprocesser genom företagsverksamhet inom ramen för den sociala och solidariska ekonomin, t.ex. eftersom icke anslutna producenter praktiskt taget inte har några möjligheter att ta sig in på den "formella" marknaden. Den sociala och solidariska ekonomin måste i högre grad delta i utvecklingen av det sociala skyddet genom användarstyrda hälso- och sjukvårdssystem. Det är därför ytterst viktigt att undanröja det informella arbete som kan förekomma inom den sociala och solidariska ekonomin.

⁽⁷⁾ I linje med vad som anges för små och medelstora företag i yttrandet CESE REX/180 (15.2.2006) (EUT C 88, 11.4.2006, s. 85–93) "Relationerna mellan Europeiska unionen och Mexiko".

⁽⁸⁾ Enligt uppgifter från Ekonomiska kommissionen för Latinamerika (Eclac) lever mer än hälften av befolkningen (350 miljoner människor) under fattigdomsgränsen, och 22 miljoner barn måste arbeta för att överleva. De åtgärder som de brasilianska regeringarna har vidtagit under det senaste årtiondet kan ses som en förebild. De har lett till att miljoner människor har tagit sig ur extrem fattigdom. Den sociala och solidariska ekonomin i landet har bidragit till dessa framsteg via SENAES (det nationella sekretariatet för solidarisk ekonomi inom arbetsmarknads- och sysselsättningsministeriet) och den strategi som utarbetats av ansvarige för sekretariatet, Paul Singer. Enligt ett uttalande som han gjorde nyligen "behöver den sociala och solidariska ekonomin mer pengar, mer marknad och mer kunskap".

⁽⁹⁾ Enligt "kartan över den solidariska ekonomin" i Brasilien finns det 22 000 företag i landet, varav en tredjedel uppskattas vara informella (www.fbes.org.br). Se även yttrande CESE REX/232 (EUT C 256, 27.10.2007, s. 138–143) om "Förbindelserna mellan EU och Centralamerika", yttrande CESE SOC/250 (EUT C 93, 27.4.2007, s. 38–41) om "Anständigt arbete för alla" och arbetsdokumentet "Strategier för att behålla och skapa arbetstillfällen i allmänhet, och för de unga och kvinnor i synnerhet" av den 12 oktober 2009 från Parlamentariska församlingen EU–Latinamerika.

⁽¹⁰⁾ Arbetsdokument från 2011 "Economía Social y Solidaria: Nuestro Camino Común hacia el Trabajo Decente". Finns på <http://socialeconomy.itcilo.org/en/2011-readers>. Används även som hänvisning i punkt 3.2 i detta yttrande.

2.5.3 Lokal utveckling och social sammanhållning

2.5.3.1 Fastställande av minimikriterier för social sammanhållning är ett centralt mål för alla utvecklingsinsatser⁽¹¹⁾. De lokala myndigheterna blir alltmer medvetna om vikten av att stödja företagen i den sociala och solidariska ekonomin för att ge nytt liv åt landsbygdssamhällen och städer. Dessa företag skapar lokala arbetstillfällen, och deras vinster sprids och återinvesteras på lokal nivå. På det sättet främjas den sociala sammanhållningen i samhällena, med lokal kontroll över investeringar, produkter och tjänster, där vinsterna går in i den lokala och regionala ekonomin, vilket i sin tur skapar ekonomisk stabilitet.

2.5.3.2 Den sociala och solidariska ekonomin skapar och sprider en företagsanda och främjar näringslivet samt bidrar till att den ekonomiska verksamheten anpassas till de lokala produktionsbehoven. Den aktiverar utvecklingsprocesser på landsbygden och bidrar till att blåsa nytt liv i både industriområden på nedgång och nedslitna stadsområden. Därigenom kan man utjämna de stora territoriella skillnaderna utan att behöva tillämpa en och samma modell för lokal utveckling, eftersom det är möjligt att tillämpa olika metoder parallellt i enlighet med områdenas olika sociala och ekonomiska behov.

2.5.3.3 Den sociala och solidariska ekonomin underlättar det territoriella oberoendet, eftersom den ger det civila samhället en särskilt viktig roll när det gäller att avgöra vilken utvecklingsmodell som passar varje område bäst och kontrollera utvecklingen när det gäller tillväxt och strukturella förändringar. Jordbrukskooperativen fyller en central funktion i dessa processer. Den sociala sammanhållningspolitiken bör därför inriktas på lokal nivå (såväl landsbygds- som tätortsområden) för att garantera grundläggande sociala tjänster, infrastruktur och utbildning. Här spelar den sociala och solidariska ekonomin en oumbärlig roll.

2.5.4 Mångfald och ekonomisk demokrati

2.5.4.1 Den sociala och solidariska ekonomin är inte en marginell sektor, utan en institutionell faktor i det ekonomiska systemet som existerar parallellt med den offentliga och privata kapitalsektorn. Den skapar en ekonomisk mångfald som fungerar som motvikt till den offentliga och privata kapitalsektorn, och bidrar till hållbar utveckling, främjar nätverk och skapar lika möjligheter genom sina system för kompetensutveckling. Denna ekonomi är därför en absolut förutsättning för social stabilitet, hållbar ekonomisk utveckling, omfördelning av inkomster och upprättande av ekonomiska alternativ.

⁽¹¹⁾ Bland många andra dokument, se följande: CESE: sjätte mötet för det organiserade civila samhället i EU och Latinamerika 2010, arbetsdokument från Eclac inför det latinamerikanska toppmötet för stats- och regeringschefer i Santiago de Chile 2007, yttrandena CESE REX/257 (EUT C 100, 30.4.2009, s. 93–99) om "Förbindelserna mellan EU och Brasilien", CESE REX/232 (EUT C 256, 27.10.2007, s. 138–143) om "Förbindelserna mellan EU och Centralamerika", CESE: Associeringsavtal mellan EU och Centralamerika, toppmötet mellan EU och Latinamerika i Guadalajara, CESE: fjärde mötet för det organiserade civila samhället i EU, Latinamerika och Västindien 2006, CESE REX/210 (EUT C 309, 16.12.2006, s. 81–90) om "Förbindelserna mellan EU och Andinska gemenskapen", CESE REX/180 (OJ C 88, 11.4.2006, s. 85–93) om "Relationerna mellan EU och Mexiko", CESE REX/135 (EUT C 110, 30.04.2004 s. 40–54) om "Återverkan av det amerikanska frihandelsavtalet på förbindelserna mellan Europeiska unionen och Latinamerika/Västindien" och CESE REX/13 (EGT C 169, 16.6.1999). Yttrandet CESE REX/152 (EUT C 110, 30.4.2004, s. 55–71) om "Social sammanhållning i Latinamerika och Västindien" är av särskild vikt i detta sammanhang.

2.5.4.2 Den sociala och solidariska ekonomin bygger på principen om demokrati och medborgarnas deltagande i beslutsfattandet om ekonomiska processer, och ökar på så sätt människors förståelse av vad demokrati och medborgarskap innebär i praktiken. Den skapar sociala nätverk och bidrar till att lösa konflikter för att skapa fred och social rättvisa. Den sociala och solidariska ekonomin är således ett oersättligt inslag i det ekonomiska och sociala systemet i Latinamerika och måste främjas.

3. Internationellt samarbete om den sociala och solidariska ekonomin

3.1 Behov av samarbete

3.1.1 Den sociala och solidariska ekonomin grundas på principer och praxis som tillämpas såväl i EU som i Latinamerika. Dessa gemensamma faktorer kan främja samarbetet mellan de båda regionerna, ifråga om såväl en hållbar utveckling som företags- och handelsrelationerna.

3.1.2 Såsom EESK har framhållit vid tidigare tillfällen är det viktigt att de handelsavtal som ingås med länder i Latinamerika främjar utvecklingen av små och medelstora företag samt mikroföretag, särskilt inom den sociala och solidariska ekonomin⁽¹²⁾.

3.2 Nätverk

3.2.1 De nätverk som bildas av representativa enheter i den sociala och solidariska ekonomin, sociala företag och centrum för information, spridning och innovation samt universitetsutbildning kan fungera som plattformar för att komma till rätta med de allvarliga brister som konstaterats. EU kan på ett särskilt värdefullt sätt bidra till att uppnå dessa mål, men åtgärderna får inte bara riktas mot länder eller områden med lägst inkomster, utan även mot medelinkomstländer som behöver befästa den sociala sammanhållningen och en rättvis tillväxt. Den sociala och solidariska ekonomin kan med stöd av stabila nätverk bidra till att kartlägga de mest trängande behoven och de mest effektiva projekten för att tillgodose dessa behov, och därmed göra EU:s internationella samarbete mer selektivt. EU-åtgärder för inrättande av nätverk mellan Latinamerika och andra utvecklingsregioner (Afrika och Asien m.fl.) som har sin grund i den sociala och solidariska ekonomin kan vara en mycket effektiv lösning i detta avseende⁽¹³⁾.

3.3 Samarbete för utveckling och gemensam utveckling inom den sociala och solidariska ekonomin

3.3.1 EU kan basera samarbetet på genomförandet av **planer för företag i den sociala och solidariska ekonomin för en hållbar utveckling**⁽¹⁴⁾, med deltagande från de regeringar i Latinamerika som satsar på en social och solidarisk ekonomi

⁽¹²⁾ CESE REX/277 (EUT C 347, 18.12.2010, s. 48–54) om "Främjande av socioekonomiska aspekter i förbindelserna mellan EU och Latinamerika". Se även de ståndpunkter som antagits av EESK om de olika handelsavtal som ingåtts med länder i området.

⁽¹³⁾ Man bör överväga den roll som Kina i allt större utsträckning spelar på global nivå och Kinas betydelse i många sammanhang som aktör i strategiska allianser. Det finns viktiga nätverk i Latinamerika som RED DEL SUR (Mercosur); Unisol (Brasilien) och Fondo FIDES (Mexiko).

⁽¹⁴⁾ Kopplingen mellan den sociala och solidariska ekonomin och en hållbar miljö är en av dess mest framträdande aspekter. Se kapitel 9 om så kallade gröna arbetstillfällen i det dokument som citeras i fotnot 10 i detta yttrande. Se även yttrandena EUT C 48, 15.2.2011, s. 14–20 och EUT C 48, 15.2.2011, s. 65–71.

och genom samarbete med organisationer inom denna ekonomi på båda kontinenter. Program för stöd och tekniskt bistånd till företag bör inrättas inom ramen för en aktiv sysselsättningspolitik. På så sätt kommer EU:s närvaro i Latinamerika att betraktas som något mer än ett rent kommersiellt intresse.

4. År 2012 en vändpunkt – Internationella året för kooperativt företagande (FN), sjunde mötet för det organiserade civila samhället i EU och Latinamerika

4.1 Genom resolution 64/136 från FN:s generalförsamling har **2012 utsetts till Internationella året för kooperativt företagande**. Resolutionen innehåller viktiga uttalanden och

lyfter särskilt fram kooperativens bidrag till den ekonomiska och sociala utvecklingen i hela världen, samt pläderar för att man framför allt ska främja det kooperativa företagandet aktivt under 2012. Genom detta yttrande stöder EESK alla aspekter av resolutionen och instämmer i samtliga förslag som läggs fram.

4.2 År 2012 hålls även det **sjunde mötet för det organiserade civila samhället i EU och Latinamerika**. I samband med mötet och förberedelserna inför detta kommer särskilda arbetsmöten att hållas för att diskutera detta yttrande med företrädare för den sociala och solidariska ekonomin i Latinamerika och EU, i syfte att enas om rekommendationerna i det slutliga dokumentet.

Bryssel den 22 februari 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON
